

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 44/2020
15.10.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судије Бранка Станића, председника већа, судије Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца „PROGRES“ д.о.о. Нови Сад, Новосадски пут бр. 162, кога заступа пуномоћник Владимир Хоровец, адвокат из ..., ул. ... бр. ..., против туженог Република Србија, Републичка дирекција за робне резерве, Београд, кога заступа Државно правобранилаштво, ради стицања без основа, вредност спора 40.336.468,92 динара, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж.бр. 3302/18 од 12.09.2019. године, у седници већа одржаној дана 15.10.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

I ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужиоца.

II ДЕЛИМИЧНО СЕ ПРЕИНАЧАВА пресуда Привредног апелационог суда Пж.бр. 3302/18 од 12.09.2019. године у ставовима I тачка 1 и 2 и ставу III изреке и **ПРЕСУЂУЈЕ**:

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба туженог и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Привредног суда у Београду П 5782/17 од 22.03.2018. године у ставовима II и III изреке.

III у преосталом делу ревизија тужиоца се одбија као неоснована.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 5782/17 од 22.03.2018. у ставу I изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је тужени активирањем гаранције број ../09 од 24.12.2009. године наплатио по Уговору о зајму број ../07-08 од 28.12.2007. године са Анексима број 1 од 22.12.2008. године, Анексом број 2 од 14.12.2009. године, без правног основа од тужиоца износ од 40.336.468,92 динара. У ставу II изреке, усвојен је тужбени захтев да се обавезе тужени да тужиоцу плати 40.336.468,92 динара са законском затезном каматом. У ставу III изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж.бр. 3302/18 од 12.09.2019. године преиначена је пресуда Привредног суда у Београду П 5782/17 од 22.03.2018. у ставовима 2 и 3 изреке тако што је одбијен као преурањен тужбени захтев да се тужени

обавезе да тужиоцу плати 40.336.468,92 динара са законском затезном каматом од 26.01.2016. године до исплате и обавезан тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 505.500,00 динара у року од осам дана од дана пријема писменог отправака пресуде. Затим је делимично укинута првостепена пресуда у ставу I изреке и одбачена тужба у делу тужбеног захтева да се утврди да је тужена Република Србија, Републичка дирекција за робне резерве, Београд активирањем гаранције број ../09 од 24.12.2009. године наплатила по Уговору о зајму број ../2007-08 од 28.12.2007. године са Анексима број 1 од 22.12.2008. године, Анексом број 2 од 14.12.2009. године, без правног основа од тужиоца „PROGRES“ д.о.о. Нови Сад износ од 40.336.468,92 динара. Обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 90.000,00 динара у року од осам дана од дана пријема писаног отправака пресуде.

Против пресуде Привредног апелационог суда Пж.бр. 3302/18 од 12.09.2019 године тужилац преко пуномоћника из реда адвоката је благовремено изјавио ревизију из разлога предвиђених у одредби члана 403. став 1. тачка 2. Закона о парничном поступку, битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у границама прописаним одредбом члана 408 Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ бр. 72/11...са изменама) и утврдио да је ревизија тужиоца делимично основана.

У поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. Закона о парничном поступку, како оне на које ревизијски суд пази по службеној дужности, тако ни повреде из става 1. овог члана на које се ревизија позива, али без јасног навођења у чему се састоји повреда.

Тужилац потраживање које је предмет захтева заснива на чињеничним тврдњама да је тужени супротно уговореним условима попунио банкарску гаранцију и реализовао је на износ од 92.296.603,08 динара, више за 40.336.468,92 динара него што је имао право и овај износ тужилац потражује од туженог.

Првостепени суд је утврдио да је између парничних странака закључен Уговор о зајму дана 28.12.2007. године по основу кога је тужени као зајмодавац предао тужиоцу као зајмопримцу 800.000,00 кг сировог сунцокретовог уља из републичких робних резерви, коју количину је тужилац био у обавези да врати до 30.11.2008. године. Касније закљученим анексима измењене су одредбе везане за средство обезбеђења и одредбе о уговореном року враћања те је предвиђено достављање банкарске гаранције са клаузулом на први позив без приговора, са роком важности до 30.12.2010. године, уз обавезу тужиоца да сунцокретово уље врати до 30.11.2010. године. Тужилац је туженом упутио понуду да уместо сировог сунцокретовог уља врати одговарајућу количину семенске пшенице, коју понуду тужени није прихватио и активирао је банкарску гаранцију „Развојне банке Војводине“ на износ од 92.296.603,08 динара. Банка је извршила туженом исплату по банкарској гаранцији и тужиоцу је упућен регресни захтев за целокупно наплаћени износ, с тим да је тужилац исплатио 21.844.240,00 динара, а принудним путем наплаћено је 463.460,23 динара.

Првостепени суд је на основу налаза вештака утврдио да је тужени реализацијом банкарске гаранције, наплатио од тужиоца више него што је основано његово потраживање и то износ од 40.336.468,92 динара, па је обавезао туженог да тужиоцу исплати наведени износ са законском затезном каматом, све то применом одредби члана 1087. став 3. и члана 277. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд налази да је првостепени суд погрешно применио одредбу члана 1087. Закона о облигационим односима приликом оцене доспелости обавезе.

Другостепени суд налази да су парничне странке биле у уговорном односу који по својој правној природи представља Уговор о зајму у смислу члана 557. Закона о облигационим односима. Обавеза тужиоца као зајмопримца била је да врати одређену количину примљеног сунцокретовог уља, уз овлашћење туженог да у случају протеча рока за повраћај реализује гаранцију банке и намири вредност уља у износу пуне тржишне вредности по којој се може набавити иста врста и количина. Предметни уговор је закључен у складу са чланом 12. Закона о робним резервама. Да би остварио право из чл 1087. став 3. Закона о облигационим односима, на повраћај траженог износа, према ставу другостепеног суда, тужилац је био дужан као налогодавац да пружи доказе на околност оправданости приговора, те у вези са тим да је тужени супротно овлашћењима из гаранције исту попунио супротно уговореним условима, односно на већи износ од уговорене тржишне цене; да је банка издавалац гаранције исплатила туженом већи износ од уговореног, као и да је тужилац више наплаћени износ као налогодавац исплатио банци. Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је банци исплатио износе од 21.844.240,00 динара и 469.460,23 динара. Током поступка, тужилац је учинио неспорним да би тужени остварио право да од банке по гаранцији реализује износ од 51.920.000,00 динара, односно да је тужени поштовао одредбе члана 11. Уговора, обавеза тужиоца би износила 51.920.000,00 динара. Из наведеног следи да је износ од 22.307.700,00 динара који је тужилац исплатио банци-гаранту нижи од износа који би тужени неспорно имао право да наплати од банке према обрачуну тржишне цене који је сачинио управо тужилац. То значи, према становишту другостепеног суда, да обавеза туженог није доспела, јер тужилац не може потраживати од туженог износ који, према утврђеном чињеничном стању до закључења главне расправе, није претходно платио банци гаранту те нису испуњени услови из чл 1087. став 3. Закона о облигационим односима да тражи новчани износ који није платио. Због тога је одбијен као преурађен захтев тужиоца.

Према оцени Врховног касационог суда овакав закључак другостепеног суда је неправилан.

Тужени је наплатио потраживање које има према тужиоцу, реализацијом банкарске гаранције на први позив у износу од 92.296.603,08 динара. Према утврђеном чињеничном стању тужени је на овај начин наплатио више него што износи потраживање и то за 40.336.468,92 динара, који износ тужилац потражује тужбом.

То што тужени до закључења главне расправе, није банци гаранту исплатио свих 92.296.603,08 динара, не значи да му није допела обавеза према туженом за утужени износ. Тужени је новчана средства примио у целокупном износу од 92.296.603,08 динара и то неосновано за износ од 40.336.468,92 динара.

Према одредби члана 1087 Закона о облигационим односима, налогодавац је дужан платити банци сваки износ који је банка платила по основу гаранције (став 2). Корисник гаранције дугује налогодавцу износ примљен по основу гаранције на који иначе не би имао право због оправданих приговора налогодавца. Према наведеним одредбама право налогодавца да тражи од корисника гаранције износ примљен по основу гаранције на који не би имао право, не зависи од тога да ли је налогодавац платио банци гаранту цео износ из гаранције, како то погрешно закључује другостепени суд.

Банка је морала извршити кориснику своју обавезу из гаранције а налогодавац је дужан да јој исплати износ који је она платила кориснику гаранције. У ситуацији када налогодавац докаже да корисник није имао право да наплати по гаранцији одређени новчани износ, он ће затражити од корисника да му врати оно што је наплатио од банке по гаранцији. У конкретном случају то значи да тужилац као налогодавац основано тражи од туженог као корисника гаранције да му врати

неосновано наплаћени износ од 40.336.468,92 динара са законском затезном каматом од подношења тужбе до исплате и ово потраживање је и основано и допело, како је то правилно закључио првостепени суд.

На основу изложеног Врховни касациони суд је применом одредбе члана 416. Закона о парничном поступку, преиначио побијану другостепену пресуду и потврдио пресуду Привредног суда у Београду П 5782/17 од 22.03.2018. године у ставовима 2 и 3 изреке.

Према одредби члана 194 Закона о парничном поступку, тужбом за утврђење може да се тражи постојање односно непостојање неког права или правног односа, повреда права личности или истинитост односно неистинитост неке исправе. Тужба за утврђење може да се поднесе ради утврђења постојања односно непостојања чињенице, ако је то предвиђено законом или другим прописом. У конкретном случају тужба у делу захтева да се утврди да је тужени активирањем гаранције наплатио по Уговору о зајму без правног основа износ до 40.336.468,92 динара није дозвољена, јер је реч о захтеву којим се тражи утврђивање чињенице а оваква тужба није ни законом предвиђена. Стога није било процесних претпоставки за мериторно одлучивање о тако постављеном захтеву, па је другостепени суд правилно поступио када је тужбу са захтевом да се утврди је тужени активирањем гаранције наплатио по Уговору о зајму без правног основа износ до 40.336.468,92 динара одбацио. У том делу ревизија тужиоца није основана, због чега је Врховни касациони суд применом одредбе члана 414 Закона о парничном поступку одлучио као у изреци пресуде (став 3 изреке) .

Тужилац трошкове ревизијског поступка није тражио.

**Председник већа-судија
Бранко Станић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић